

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Тодорка Пенева Кръстева – научен ръководител на докторанта и член на научното жури за публична защита на докторската дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по заповед № РД - 16 – 148 от 24.10. 2013

Относно: присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по

Научна специалност: Методика на обучението по география

Заглавие на дисертационния труд: „Обучение по тема” Население и селища“ в българското средно училище”

Докторант: Гл. асистент Росица Цанкова Владева

Научен ръководител: доц. д-р Тодорка Кръстева

Проблемът „Население и селища ” е актуален и значим за географската наука и за обучението по География и икономика в средното училище.

Известно е, че показателите за населението са индикатор за икономическите процеси и равнището на развитие на дадена територия. В условията на преход към пазарна икономика и ликвидиране на плановото стопанство, проблемът за населението е сравнително добре отразен в научната географска литература и е надежден източник за състоянието на икономика в света и България.

Обществено-икономическите промени в демократизиращото се общество и прехода към пазарно стопанство предполагат промени по посока на ценностите. Проблемът за ценностите все още не е актуализиран в достатъчна степен в методическата литература и в практиката на обучението по география и конкретно по темата „Население и селища”. Следователно, главната цел на изследването – да се хуманизира географското образование, да се формират личности с активна жизнена позиция, които да решават успешно ежедневните задачи в процеса на управление на географското пространство е актуална и значима в обучението по география и конкретно по изследваната тема.

Например, изискването за хуманизация произтича от необходимостта за толерантност към различията на етнос и религия, от правата на човека, хартата на децата, движение на населението при военни конфликти и справедлив пазар на труда в условията на глобализация и регионализация. Изискването за формиране на личности с активна жизнена позиция произтича от необходимостта в съвременния свят да се обучават личности с умения за обективна оценка на географското пространство, за предприемчивост и приемане на решения в конкурентна и рискова среда.

Обемът на представения за обсъждане дисертационен труд е оптимален – 210 стр. текст, с 31 бр. приложения. Структурата е следната: увод, 5 глави, заключение, библиография, приложения. Положителен е факта, че всички глави завършват с изводи.

В увода коректно са определени методологическите характеристики – предмет, цели и задачи, методи на изследване, хипотеза. Това предполага целенасоченост, дълбочина, осмисленост на това, което предстои в изследването. Понятийният апарат е съобразен с новите идеи и тенденции на дидактиката на обучението по география, сродните педагогическа и психологическа науки.

Значителният обем на теоретичната част в главите първа и втора може да се обясни с темата на дисертационния труд - да се изследва системата на обучение по една тема с всички нейни компоненти: обучението от 5 до 10 клас и техните характеристики – цели, съдържателни и процесуални. Теоретичните постановки се проектират при анализа на състоянието на системата и стават основа за изграждане на иновационен модел на обучение по темата „Население и селища”, което е целта на дисертационния труд. Чрез първа и втора глава се решава отчасти и образователната задача в процеса на придобиване на докторската степен.

В глава трета се прави анализ, който дава възможност да се направят изводи за състоянието на системата на обучение по темата „Население и селища”, нейните цели, съдържателни и процесуални характеристики (глава 4, 4.1), да се очертаят постиженията и слабостите, които трябва да се преодолеят чрез усъвършенстван модел на обучение. Научният характер на анализа се потвърждава от прилагане на предварително разработена система от критерии и показатели, съобразени с предмета на изследване – учебна програма в т.ч. цели (прил. 3), учебно съдържание (прил. 6, 10, 16, 17, 18), процес на обучение (прил. 11). Приносен характер тук има приложението на метода на матрицата, чрез който се правят обективни изводи за състоянието и проблемите на глобалната структура на учебното съдържание по темата. Същото може да се каже и за приложението на метода на графите, който дава възможност да се направят изводи относно логическата структура на учебния материал и да се усъвършенства процеса на обучение като се определят системообразуващите и трудни за усвояване понятия (прил. 16, 17, 18).

Глава четвърта, където се предлага усъвършенстван модел на обучението по темата „Население и селища” има приносен характер.

- Развита е и декомпозирана система от три групи цели. Двете групи са насочени към формиране на ценности чрез обучението по темата за населението, а третата – към формиране на практически умения и по конкретно идеи и методика за разработване на видове географски текстове с постепенно повишаване от клас в клас на самостоятелната познавателна дейност.

- Предлага се глобална структура на учебното съдържание по темата: „Ресурси - процеси - резултат”, която може да бъде в основата на познавателна структура в условията на самостоятелната познавателна дейност. Изведени са

структуроопределящи и трудните за усвояване понятия. Изградени са графи на основните понятия по класове, които са в основата на технологията на формиране на общите понятия и могат да улеснят дейността на учителя и ученика.

- Приложени са интерактивни методи за обучение по темата с разработен богат инструментариум от задачи с интерактивен характер, с технология на приложение, адаптирани към възрастовите особености. Те могат да се приложат с успех в дейността на учителя, което е едно от изискванията към дисертационния труд.

Глава пета, където се обосновава организацията и методиката на изследването показва, че докторантът познава добре и прилага успешно методите на изследователска работа. Това се потвърждава и от богатия инструментариум от протоколи, тестове, анкети, разработен съобразно предварително приета система от критерии и показатели. Те са надежден начин за отчитане на резултатите и могат успешно да се прилагат в практиката на обучението по география и икономика.

Експериментът е проведен с представителна извадка от 792 бр. ученици от базови училища на гр. Шумен. Резултатите са съобразно целта на изследването и доказват хипотезата. Представени са чрез количествен и качествен анализ, илюстрирани чрез графични изображения.

Изведените от автора приноси са обективни, значими и доказани в дисертационния труд.

Списъкът на цитираната литература впечатлява със своя обем от 350 заглавия. Представен е според стандарта за библиографско описание. От използваните литературни източници преобладават тези на български автори, 40 са на западни автори. 23,36% от източниците са от последните 10 години, което говори за актуалността на ползваните източници.

Приложенията 31 бр. са представителни и отразяват логиката на изследователския процес.

От казаното до тук стигам до извода, че е налице едно много сериозно изследване. Авторът демонстрира висока географска култура и умения да организира методико-географско изследване.

Достоинствата на предложения дисертационен труд, неговата актуалност, значимост и приноси за практиката на обучението по География и икономика са основание да предложи на членовете на уважаемото жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на гл. асистент Росица Владева.

14.01.2014 г

Варна

Подпис:

/ доц. д-р Т. Кръстева /